

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság**

v é g z é s e

Az ügy száma: Pfv.II.20.767/2024/6.
A tanács tagjai: dr. Hajdu Edit a tanács elnöke
dr. Darákné dr. Nagy Szilvia előadó bíró
dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna bíró
dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna bíró
dr. Osztovits András bíró

A felperes: felperes (cím1)
A felperes jogi képviselője:
dr. Horváth Miklós ügyvéd (cím2)

Az alperes: alperes (cím3)
Az alperes jogi képviselője:
dr. Hargitai Emil ügyvéd (cím4)

A per tárgya: kötbérigény érvényesítése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:
felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:
Kaposvári Törvényszék 2.Pf.20.939/2023/7.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:
Fonyódi Járásbíróság 28.P.20.068/2022/20/I.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet – az elsőfokú bíróság ítéletére is kiterjedő hatállyal – hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot a perfelvételi szaktól kezdődően új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

Megállapítja, hogy a felülvizsgálati eljárásban a felperesnek 153.748 (százötvenháromezer-hétszáznegyvennyolc) forint, az alperesnek 195.261 (százkilencvenötezer-kétszázhatvanegy) forint felülvizsgálati eljárási költsége merült fel, a felperes illetékmentessége folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték összege pedig 614.995 (hatszáztizennégyezer-kilencszázkilencvenöt) forint.

A végzés ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes mint megrendelő és az alperes mint vállalkozó között helység1on 2020. december 7. napján vállalkozási szerződés jött létre, melynek tárgya a helység1, cím5 alatti beépítetlen területen 14 férőhelyes, egy csoportszobás bölcsődeépület kivitelezési munkálatainak ellátása.

[2] A vállalkozói díjat 122.999.059 forint + áfa összegben határozták meg. A vállalkozási szerződés 4.1. pontjában foglaltak szerint a szerződés teljesítésének határideje a munkaterület átadását követő 200 naptári nap.

[3] A felek szerződési biztosítékként a szerződés 3.2. pontjában megállapodtak a késedelmi kötbérben is, mely szerint a vállalkozót bármely kötelezettségének, feladatának késedelmes teljesítése esetén késedelmi kötbér fizetési kötelezettség terheli, amennyiben ezért felelős. Megállapodtak a felek, hogy a kötbér alapja a vállalkozói díj, annak mértéke a késedelem minden naptári napja után napi 1 % kötbér a kötbéralapra vetítetten. A szerződés szerint a késedelmi kötbér maximum 30 naptári napig kerül felszámításra, a késedelmi kötbér maximuma – a tartalék keret és általános forgalmi adó nélkül számított – vállalkozói díj 30 %-a.

[4] A vállalkozási szerződés 3.4. pontja szerint a megrendelő az esetleges kötbérigényét írásbeli felszólítás útján érvényesíti, melynek a vállalkozó köteles 8 naptári napon belül maradéktalanul eleget tenni. Amennyiben a vállalkozó a fenti irat kézhezvételét követő 3 munkanapon belül magát érdemi indokolással és azt alátámasztó bizonyítékokkal nem menti ki, akkor a kötbér elismertnek tekintendő.

[5] A felek a vállalkozási szerződésben megállapodtak abban, hogy a megrendelő részéről személy1 polgármester, a vállalkozó részéről személy2 jogosult joghatályos nyilatkozattételre, akik nyilatkozataikat kizárólag írásban, az átvétel idejét igazoló módon tehetik meg érvényesen, a szerződés szerint ez alatt a telefax, illetve az e-mail üzenetek váltása is értendő. A felek megállapodtak abban is, hogy a teljesítést műszaki ellenőr

igénybevételével ellenőrizni a megrendelő, a műszaki ellenőr a cég1, az eljáró műszaki ellenőr személy5.

[6] A felek 2021. június 30. napján a vállalkozási szerződést módosították, mely szerint a szerződés teljesítésének határidejét 2021. augusztus 31. napjában határozták meg. A szerződésmódosítás indoka egyrészt a gépészeti tervben található ellentmondások voltak, mely szerint a feleknek fel nem róható hibái, hiányosságai okán a vállalkozó a szerződéses feladatait rajta kívül álló okból határidőre nem tudta befejezni, szükségessé vált a teljesítési határidő módosítása, ebben a körben a teljesítési határidőt 47 nappal meghosszabbították. A költségvetésben található ellentmondásokra tekintettel a fenti indokkal 6 nappal módosították a teljesítési határidőt, míg a kedvezőtlen időjárási körülményekre tekintettel 9 nappal.

[7] A műszaki átadás-átvételre a módosított teljesítési határidő lejártát követő 80. napon, 2021. november 19-én került sor.

[8] A teljesítési igazolás szerint a jelenlevők megállapították, hogy a végszámlához tartozó műszaki teljesítést 100 %-osnak tekintik, így a vállalkozó jogosult 30.749.764 forint végszámla kiállítására. A teljesítési igazolás tartalmazta a következőket is: „kivitelezőt a vállalkozási szerződés 3.2. pontja szerint, feladatának késedelmes teljesítése esetén késedelmi kötbér fizetési kötelezettség terheli. A kötbér alapja a szerződés szerinti vállalkozói díj. A kötbér mértéke a késedelem minden naptári napja utáni napi 1 %, a kötbéralapra vetítetten. A késedelmi kötbér maximum 30 naptári napig kerül felszámításra, maximuma a vállalkozói díj 30 %-a. Megrendelő él a kötbér igényével, az alábbiak szerint: a kötbérrel érintett időszak 2021. szeptember 1. (meghiúsult műszaki átadás miatt visszamenőleges hatállyal) – október 27. (második készrejelentés dátuma). Kötbér számítás: 122.999.059 forint x 0,3 = 36.899.718 forint.”.

[9] A teljesítési igazolást az alperes képviselője, személy2 nem írta alá, részére a teljesítési igazolást személy3, a felperes projektmenedzsere küldte meg e-mailben, mely szerint „a mai sikeres műszaki átadás-átvételi eljárás lezárását követően mellékelten küldöm a végszámla teljesítésigazolását. Kérem a fentiek alapján a végszámla kiállítása és a szükséges alátámasztó mellékletek összeállítását.” A végszámla teljesítési igazolását személy3 2021. november 19-én 21,56 órakor (pénteken) küldte meg a kivitelező részére. 2021. november 20-án, szombaton 10,05 órakor az alperes részéről személy2 a felperes munkavállalójának személy3nek megírta, hogy a teljesítésigazolást nem tudja elfogadni, mert a kötbér mértéke az alperes részére elfogadhatatlan, hivatkozott arra, hogy a többletmunkák elszámolása sem történt még meg.

[10] Alperes szám1 sorszám alatt végszámlát állított ki 30.749.764 forintról.

[11] Felperes szám2 szám alatt számlát állított ki alperes részére, mely szerint a számla tárgya kötbér, mennyisége 30 nap, az érték 36.899.718 forint, a számla kelte 2021. november 26., a fizetési határidő 2021. december 6.

[12] személy1 polgármester, a felperes képviselője 2021. november 26-án keltezett levelet írt az alperesnek, mely szerint „a 2021. november 19. napján lebonyolított műszaki átadás-átvételen személyesen, továbbá személy3 projektmenedzser által e-mail útján is jelzett kötbér fizetési igényünket ezúton is jelezzük”. Hivatkozott arra levelében a polgármester, hogy a vállalkozási szerződés 3.2. pontja szerint a kötbér mértéke 36.899.718 forint. Hivatkozott arra, hogy az szám1 sorszámú végszámla összege 30.749.764 forint, ezért a szerződés, valamint a vonatkozó jogszabályok alapján lehetősége van a vállalkozó által kiállított számlába beszámítani a kötbért, így a levél mellé csatolt 36.899.718 forint összegű számlából 6.149.954 forint összeget köteles megfizetni. Hivatkozott arra, hogy a késedelmi kötbér külön felszólítás nélkül a késedelembe esés dátumától már esedékessé vált, melyet 10 napon belül köteles az alperes megfizetni a felperes részére.

[13] A felperes levelét, valamint a fenti számlát az alperes meghatalmazottja személyé4 2021. november 30. napján vette át. Alperes a 2021. december 3-án kelt, a felperes részére 2021. december 6-án postára adott levelében a megküldött kötbérigény-bejelentéssel szemben kifogással élt arra hivatkozással, hogy az ismert objektív körülmények figyelembevételével a kötbérigény mértékét vitatja, valamint az elrendelt és elvégzett pótmunkák rendezését is hiányolja. Alperes teljesítés nélkül a felperes által kiállított számlát visszaküldte, azt visszautasította. Felperes az alperes levelét 2021. december 8-án kapta kézhez.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[14] A felperes keresetében 6.149.954 forint késedelmi kötbér megfizetésére kérte kötelezni az alperest.

[15] A felperes hivatkozott a felek közötti szerződésre, annak késedelmi kötbérrel kapcsolatos kikötéseire, arra, hogy a teljesítési határidő 2021. augusztus 31. napján lejárt, az alperes nem teljesítette a szerződést, annak lejártát követő 80. napon, 2021. november 19-én került sor a műszaki átadás-átvételre, így a nettó vállalkozói díj 30 %-ban maximált 36.899.718 forint kötbérigénye áll fenn, erről a számlát kiállította. A kötbérigényét beszámította az alperes számla sorszáma, 30.749.764 forint összegű számlájába, és felszólította az alperest 6.149.954 forint megfizetésére. Hivatkozott arra, hogy az alperes 2022. november 30. napján vette kézhez a fizetési felszólítást tartalmazó iratot, ettől a naptól számított 3 napon belül, legkésőbb 2021. december 3. napján bizonyítékokkal alátámasztott kimentés postára adásával élhetett volna az alperes, de ezt elmulasztotta. Keresete jogalapjaként hivatkozott a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) 6:186. §-ban, a Ptk. 6:59. §-ban és a Ptk. 6:137. §-ban foglaltakra.

[16] Az alperes a felperes keresetét jogalapjában és összecszerűségében is vitatta, kérte azt elutasítani.

[17] Érvelése szerint az eredetileg elfogadott és engedélyezett gépészeti terveket a projekt hőszivattyús fűtési rendszerével kapcsolatosan át kellett tervezni, ezért a módosított tervek alapján 2021. július elején adta le az alperes a megrendelését a szükséges gépészeti berendezésekre a cég2-nek, mely cég a Covid-19 világjárvány okán a megrendelést teljesíteni nem tudta a gyártóknál fennálló, chipecet tartalmazó termékek problémás legyártása miatt. A módosított terv alapján leadott megrendelésben szereplő Fan-Coil Unit (továbbiakban: FCU) olaszországi gyára nem rendelkezett a felperes projektjéhez 2021. júliusában megrendelt FCU-kal, ezért a teljesítési határidőt tartani nem tudta. Az e-naplóban is rögzített, rendkívüli időjárási körülmények voltak 2020. december 12. és 2021. március 21. között és ezek az okok nem lettek figyelembevéve a 2021. június 30. napján aláírt vállalkozási szerződés módosításánál. Az alperes a Ptk.6:186. § (1) bekezdésére és a Ptk. 6:142. §-ára, vis maior körülményekre hivatkozott.

[18] Az alperes – a felülvizsgálattal nem érintett körben – viszontkeresetet terjesztett elő a felperessel szemben, melyben kérte, hogy a bíróság kötelezze a felperest 30.749.764 forint vállalkozói díj megfizetésére, valamint ezen összeg után 2021. december 19. napjától a megfizetés napjáig járó törvényes késedelmi kamat és perköltség megfizetésére.

Az első- és másodfokú ítélet

[19] Az elsőfokú bíróság részítéletében a felperes keresetét elutasította.

[20] Az ítéletének indokolásában foglaltak szerint a felperes – a Covid 19 járványra hivatkozással - lehetőséget biztosított az alperes részére a szerződéses határidő teljesítésének további elhalasztására, ugyanakkor ezen okra történő hivatkozás hiánya nem vezethetett arra, hogy a késedelem folytán az alperes a kimentési lehetőségtől a kötbér vonatkozásában elessen.

[21] Az alperes a szerződési határidő betartása érdekében a szerződés módosításakor - a gépészeti tervmódosításra figyelemmel - úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható. A vállalt teljesítési határidőben az alperesnek nem kellett kalkulálnia a világjárvány okozta problémákkal, azzal sem kellett számolnia, hogy a közreműködő által leadott FCU megrendelést a világjárvány miatt teljesíteni nem tudja határidőben.

[22] Az FCU beépítésével kapcsolatos munkafolyamatok nem voltak felcserélhetőek vagy kihagyhatóak.

Életszerű az alperes azon hivatkozása, hogy a korábbi gépészeti terveknek megfelelő FCU alkatrészeket és hőszivattyút a műszaki probléma fennforgásakor nem rendelte meg előre, figyelemmel arra, hogy ezen gépek a bíróság által meghallgatott tanúk vallomása alapján is speciálisan egyedileg legyártott, nagyértékű és teljesítményű műszaki berendezések, amelyek megfelelő műszaki paraméterek megléte esetén építhetőek be. Az alperes személy⁵ műszaki ellenőr, valamint személy⁶ gépészeti vezető nyilatkozatát követően rendelte meg a gépészeti tervben kiírt típusú, még szükséges FCU alkatrészeket és hőszivattyú berendezést, amelyeket a 2021. májusára kialakult világjárvány okozta műszaki cikkek hiánya miatt az alperessel szerződéses kapcsolatban álló cég². és cég³ nem tudtak beszerezni rajtuk kívül álló okból.

2021. áprilistól, májustól fennálló világméretű járvány okozta, FCU chip hiánya miatt olyan jelentős késedelmek léptek fel ezen műszaki eszközök előállításában, gyártásában és leszállításában, amelyre ráhatása sem az alperes közreműködőinek, sem rajtuk keresztül, közvetetten az alperesnek nem volt.

Az elsőfokú bíróság indokolása szerint a kivitelezői késedelem felróhatósága alól kimentő körülmény a tervmódosítás, amellyel a kivitelezőnek előzetesen, a vállalt teljesítési határidőben kalkulálnia nem kellett.

Az alperes képviselőjében eljáró személy² körütekintően járt el a szerződés megkötésekor, a pályázatban foglaltakat vizsgálva fellelhető tervfogyatékossgot a felperes bizonyítani nem tudott, amelyből kifolyólag e körben a kivitelezőt felelősség terhelte volna.

A vállalkozónak a teljesítési határidő számítása során kalkulálnia kellett a szokásos időjárási viszonyokkal, azok előreláthatóak voltak. Kimentő körülmény lehetett volna a rendkívüli, elhúzódó, előre nem látható időjárás, mely a szerződés teljesítése alatt nem merült fel.

[23] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság részítéletét a fellebbezett részében helybenhagyta.

[24] A másodfokú bíróság indokolása szerint az alperes két alkalommal (2021. november 20-án és december 3-án) is vitatta a felperes kötbérigényét. A vállalkozási szerződés 3.4. pontjában írtaknak megfelelően a késedelmes teljesítés nem azt jelenti, hogy az alperes a felperes kötbér igényét ne vitathatná, a három munkanapon túl megtett jognyilatkozat csak azt eredményezi, hogy a bizonyítási teher megfordul, és az alperesnek kell bizonyítania, hogy objektív okok miatt nem tudta a módosított szerződésben meghatározott határidőben teljesíteni a vállalkozási szerződésben meghatározott feladatát. Ezen bizonyítási kötelezettségének eleget tett.

[25] A tervhiba miatt a felek a szerződésüket 2021. június 30-án módosították, és a teljesítési határidőt meghosszabbították. Az alperesnek nem róható fel a terv hibája, a terv megvizsgálási kötelezettségének eleget tett, ezért módosították azt.

[26] A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróság azon megállapításával, hogy a késedelem következményei alól kimentő körülmény volt a tervmódosítás és annak következménye. A kivitelezési munka szakaszai nem voltak felcserélhetők, ezért a tervmódosítás előtt a FCU hűtő-fűtő hőszivattyúkat és az azokhoz szükséges chipeket nem lehetett megrendelni.

[27] Tekintettel arra, hogy nem voltak felcserélhetők a munkavégzési folyamatok, a Covid-19 járvány miatt bekövetkező műszaki cikkek (chipek) hiányát az alperessel szerződéses kapcsolatban álló gazdasági társaságok előre nem láthatták, a munkavégzéshez szükséges műszaki cikkek hiánya rajtuk kívül álló okból keletkezett.

[28] A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróság indokolásával abban is, hogy az alperes által hivatkozott időjárási körülményeket kimentési okként nem lehetett figyelembe venni, mivel az előre látható volt. Mindezek alapján az alperes késedelembe esett a vállalkozási szerződés teljesítésével, de a Covid-19 járványra tekintettel a késedelmét kimentette.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[29] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet és egyben felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet is.

[30] A felülvizsgálati engedélyezése iránti kérelmét arra alapította, hogy a jogerős ítélet jogkérdésben eltér a Kúria közzétett határozataitól, a jogkérdést pedig a Ptk. 6:186. § és a 6:142. § értelmezése körében jelölte meg: a kötbérfelelősség alóli kimentés feltételei miként alkalmazhatók, azok felróhatósági vagy objektív alapúak. A jogerős ítélet ebben a jogkérdésben eltért a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében Pfv.V.20.552/2023/5., a Pfv.V.21.339/2020/9., a Pfv.V.20.784/2021/6., a Pfv.V.20.666/2021/6. és a Pfv.V.20.068/2021/5. számon közzétett határozataiban foglaltaktól.

[31] A felperes felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a jogerős ítélet – az elsőfokú bíróság ítéletére is kiterjedő – hatályon kívül helyezését és az ügyben eljáró másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását, másodlagosan a jogerős ítélet – az elsőfokú bíróság ítéletére is kiterjedő – hatályon kívül helyezését és az ügyben eljáró elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte. Megsértett jogszabályhelyként hivatkozott a Ptk. 6:186. § (1) bekezdésére, a 6:142. §-ára, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 2. § (2) bekezdésére, a 265. § (1) bekezdésére, a 266. § (2) bekezdésére, a 279. § (1) bekezdésére, a 300. §-ára, a 341. § (1) és (2) bekezdésére, a 342. § (1) bekezdésére, a 364. § (4) és (5) bekezdésére, valamint az építőipari kivitelezési tevékenységről szóló 191/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 24. § (2) bekezdésében, valamint a 26. § (1) bekezdésében és a 2. számú mellékletének g) pontjában foglaltakat.

[32] A felperes felülvizsgálati kérelmében abból indult ki, hogy az elsőfokú bíróság – amelynek ítéletét a másodfokú bíróság helyes indokainál fogva helybenhagyta – a kereseti követelést a Ptk. 6:186. § és 6:142. §-ra alapítottan bírálta el, azonban a kimentés körében nem a kontraktuális felelősség, hanem a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény

(továbbiakban: régi Ptk.) 246. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó deliktualis felelősség szabályai alapján hozott döntést.

[33] Az elsőfokú bíróság ítéletének [41], [42], [44], [50], [51], [55], valamint a másodfokú bíróság ítéletének [19] pontja a bizonyítandó tények körét a régi Ptk. 246. §- alapján határozta meg, és eszerint értékelte a másodfokú bíróság is az alperes kötbérfelelősség alóli kimentését. Mindezek alapján az eljáró bíróságok megsértették a Pp. 346. § (5) bekezdését is, mert ítéletük indokolása nem tartalmazza azokat az okokat, amelyek miatt jogkérdésben eltértek a Kúriának a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett előbb felsorolt határozataitól.

[34] A Ptk. 6:186. § (1) bekezdése és a Ptk. 6:142. §-a a szerződésszegéssel okozott károk körében nem felróhatósági, hanem attól független objektív alapra helyezte a felelősség alóli mentesülés feltételrendszerét. A szerződést szegő fél akkor mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja: a szerződésszegést ellenőrzési körén kívül eső, a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmény okozta, és nem volt elvárható, hogy a körülményt elkerülje vagy a kárt elhárítsa. A felsorolt konjunktív jogszabályi feltételek közül akár egynek a hiánya a kimentés sikertelenségét vonja maga után. A három konjunktív feltétel fennállását a 2021. június 30-i szerződésmódosítási időpontot figyelembevéve kell vizsgálni. Az alperesnek azt kellett bizonyítania, hogy az általa hivatkozott chip hiány miatt bekövetkezett beszerzési nehézségek, a szerződésmódosítás időpontjában fennálló, ellenőrzési körén kívül eső, előre nem látható körülmények voltak, és nem volt elvárható, hogy ezeket a körülményeket elkerülje.

[35] Az alperes ellenőrzési körén kívül eső körülmény helyesen a vis maior tartalmi elemeként értelmezendő, és nem értékelhető a felróhatóság mércéjével. Kétségtelen tény, hogy bizonyítottsága esetén az alperes által állított Covid-19 világjárvány folytán kialakult beszerzési nehézségek alapot adhatnak annak megállapítására, hogy az az alperes ellenőrzési körén kívül eső körülménynek minősül. Azt az alperes által állított tényt, hogy a tervhiba és a szerződésmódosítás miatt 2021. május 14. és 2021. június 30. napja közötti időszak alatt bekövetkezett chip hiány okán az FCU-k nem voltak beszerezhetők, az alperesnek kellett bizonyítania. Az elsőfokú bíróság e körben megállapított tényállása ([42] és [54] pont) iratellenes megállapításokat tartalmaz. személy6, személy7 és személy5 tanúk vallomásának helytelen értelmezésén alapul, hogy a szellőzőrendszer és a Fan-coil hűtés-fűtésrendszer azonos. Az alperes által állított tervmódosítás ugyanis a szellőzőrendszert érintette, és nem az általa hivatkozott Fan-coil-os hűtő-fűtő rendszert. Az alperes által hivatkozott Fan-coil-os hűtő-fűtőrendszerre vonatkozó terveket nem módosították, a tervmódosítás a szellőzőrendszert érintette csak. személy6 gépésztervező a tárgyaláson úgy nyilatkozott, hogy az FCU-k teljesítménye kapcsán nem merült fel kérdés, egyetlen készülékcsereát engedélyezett, telefonon azzal kapcsolatban keresték meg, hogy a gépészeti tervben szereplő magasfali kivitelű FCU helyett beépíthető-e földön álló kivitelű FCU. Az alperes nem bizonyította, hogy a hőszivattyús hűtő-fűtő rendszer gépészeti terve módosításra került, amelynek részét képezik a FCU-k.

[36] Az elsőfokú bíróság a tervhibával nem érintett Fan-coil rendszert illetően is téves megállapításokra jutott, amikor azt állapította meg - személy2, tanú1 és tanú2 tanúk vallomása alapján -, hogy a gépészeti tervekben szereplő FCU-k a Covid világjárvány miatt bekövetkezett chip hiány miatt nem voltak beszerezhetők. Ugyanakkor személy7 építésztervező, személy6, illetve személy5 tanúk vallomását e körben nem értékelte. Az alperes által 9/A/1-9/A/3. sorszám alatt becsatolt e-mailek, nyilatkozatok és értesítés bizonyításra való alkalmasságát már a perfelvételi szakban is vitatta. Mindezek alapján az eljáró bíróságok ítélete sérti a Pp. 279. § (1) bekezdését is. Mindezen bizonyítékokból az eljáró bíróságok csak azt a következtetést vonhatták volna le, hogy az alperes nem tudta bizonyítani azt a tényt, hogy a szerződésszegését ellenőrzési körén kívül eső ok idézte elő.

[37] A Ptk. – és a Bécsi Vételi Egyezmény gyakorlata szerint - a beszerzési nehézségek a kötelezett ellenőrzési körébe tartoznak, és csak kivételesen tekinthetők ellenőrzési körön kívülinek. Az alperes nem tudta bizonyítani a kötbérfizetési felelőssége alóli mentesüléshez vezető első konjunktív feltételt, így kimentését el kellett volna utasítani. Amennyiben az eljáró bíróságok a fentiek ellenére megállapíthatónak látták volna, hogy a szerződésszegést az alperes ellenőrzési körén kívül eső körülmény okozta, úgy a további két konjunktív feltételt is meg kellett volna vizsgálniuk, amit azonban elmulasztottak. E körben hivatkozott arra, hogy az eljáró bíróságok megsértették a Pp. 266. §-át, mert nem értékelték azt a bizonyítás nélkül megállapítható tényt, hogy a WHO a Covid-19 járványt 2020. március 11-én világjárvánnyá minősítette, illetőleg az e körben meghozott 40/2020. (III. 11.) Kormányrendelet rendelkezéseit.

[38] Az elsőfokú bíróság részítéletének indokolásában kifejtette, hogy az FCU-k vonatkozásában a meghallgatott tanúk által vezetett műszaki gépészeti cégeknél 2021 április-májusától merült fel olyan világméretű chip hiány, amely miatt jelentős késedelmek léptek fel ezen műszaki eszközök előállításában. tanú2 nyilatkozata szerint erről a gépészeti területen dolgozók tudtak.

[39] Az eljáró bíróságok a régi Ptk. deliktuális kárfelelősségi szabályainak alapulvételével jártak el. Az eljáró bíróságok az előreláthatóság körében figyelmen kívül hagyták a Kúria Pfv.20.826/2021/2. számú határozatának indokolásában írtakat. Az alperes a kimentés második konjunktív feltételét - késedelmét a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmény okozta - szintén nem tudta bizonyítani.

[40] Állítása szerint nem áll fenn a harmadik konjunktív feltétel sem. A szerződés 4.5. pontjában foglaltakat elmulasztotta az alperes, az általa hivatkozott beszerzési nehézségekről a tudomást szerzést követő napokban nem tájékoztatta a megrendelőt a 6.7. pont szerint. Ezzel megszegte az építőipari kivitelezési tevékenységről szóló 191/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet 3. § (1) bekezdésében, a 24. § (2) bekezdésében, a 26. § (1) bekezdésében, valamint a 2. számú melléklet g) pontjában foglaltakat. Az FCU klímavektor berendezések cseréjét a beszerzési nehézségekre hivatkozással nem kérte személy6 géptervezőtől annak ellenére, hogy ezek nem egyedi gyártásúak, ezért tervezői engedéllyel cserélhetők, így az aktív elhárítási követelménynek sem tett eleget. A felperes az erre vonatkozó tervezői nyilatkozatot a 2022. október 3. napján kelt perfelvételi iratához F/3. alatt csatolta. A készülék cserélhetőségét személy6 tanúvallomása is megerősítette.

[41] Mindezek alapján a jogerős ítélet sérti a Ptk. 6:142. § és a 6:186. § (1) bekezdésében foglaltakat.

[42] Az építési kivitelezési munka teljesítésére irányuló vállalkozási szerződés esetében annak megítélése, hogy az objektív késedelem időszakából a kimentési okok hány napi késedelmet mentenek ki, olyan építészeti, ágazati, műszaki ismereteket igényel, amelyhez szakértőt kell igénybe venni (Pp. 300. § (1) bekezdés). Az alperes a szakértő kirendelésére irányuló indítványát a 2023. június 6-ai tárgyaláson visszavonta, a fentieket az eljáró bíróságok nem vették figyelembe, ezért megsértették a Pp. 265. § (1) bekezdésében és a 300. § (1) bekezdésében foglaltakat. Az alperes az általa kimentettnek tartott napokat számszerűen meghatározta, és 75 napra kérte magát kimentettnek tekinteni a 80 napos késedelem körében. Mindezek alapján az eljáró bíróságok 5 nap vonatkozásában az alperesi nyilatkozaton túlterjeszkedtek, ezzel megsértették a Pp. 2. § (2) bekezdését, valamint a Pp. 342. § (1) bekezdésében írtakat.

[43] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében elsődlegesen azt kérte, hogy a bíróság a felülvizsgálati kérelmet érdemi vizsgálat nélkül utasítsa vissza a Pp. 415. § (1) bekezdés c) pontja alapján, mivel a felperes a felülvizsgálat előterjesztésével elkésett [Pp. 412. § (1) bekezdés]. A felperes jogi képviselője a felülvizsgálati kérelmet 2024. március 11. napján

vette kézhez, a Fonyódi Járásbíróság végzése alapján a felülvizsgálati kérelem 2024. április 26-án érkezett a Fonyódi Járásbírósághoz. A felülvizsgálat előterjesztésére megállapított 45 napos határidő 2024. április 25-én járt le, ezért a felülvizsgálatot vissza kell utasítani.

[44] Az ügy érdemével kapcsolatosan előadta, hogy az eljáró bíróságok a releváns tényállást megállapították, a szükséges bizonyítékokat beszerezték, azokat helyesen mérlegelték, és érdemben helyes döntést hoztak. Az eljáró bíróságok érdemben és teljeskörűen vizsgálták a Ptk. 6:142. §-ban meghatározott mindhárom feltételt, amely alapján megállapítva, hogy a kimentésnek helye van. Megállapították, a szerződésmódosítás napján az alperesi szerződésszegést ellenőrzési körön kívül eső és a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmény okozta, valamint nem volt elvárható, hogy e körülményt a társaság elkerülje vagy a kárt elhárítsa. A felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok felülmérlegelésére már nincs lehetőség.

A Kúria döntése és jogi indokai

[45] A Kúria a jogerős határozatot a felülvizsgálati kérelemben megjelölt megsértett jogszabályhely, az ott előadott jogszabálysértés, valamint a kérelem jogi indokai által meghatározott keretek között vizsgálhatja felül [Pp. 413. § (1) bekezdése és 423. § (1) bekezdés].

[46] Az érdemi elbírálás előtt a Kúria hangsúlyozza: az alperes alaptalanul érvelt azzal, hogy a felülvizsgálati kérelem a Pp. 412. § (1) bekezdése alapján elkésztett, ezért azt vissza kell utasítani a Pp. 415. § (1) bekezdés c) pontja alapján. Az alperes e körben hivatkozott az elsőfokú bíróság 34/II. sorszámú végzésére, amelyben azt állapította meg, hogy a felülvizsgálati kérelem 2024. április 26-án érkezett. A Kúria az iratok alapján azonban megállapította: a papíralapon kinyomtatott felülvizsgálati kérelem érkeztető bélyegzőjén a 2024. április 26-ai dátum szerepel, de a beadvány elektronikus úton, 2024. április 25-én, tehát határidőben érkezett a bíróságra. A fentiekre tekintettel a felülvizsgálati kérelem visszautasításának feltételei nem álltak fenn.

[47] A Kúria Pfv.II.20.767/2024/2 számú végzésével a Pp. 409. § (3) bekezdésére alapított felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelemnek az elsőként megjelölt jogkérdés tekintetében adott helyt, a további jogkérdésekben a felülvizsgálatot megtagadta.

[48] A felperes az engedélyezett körben azt a jogkérdést, amelyben a jogerős ítélet eltért a Kúria közzétett határozataitól, az alábbiakban jelölte meg: a jogerős ítélet a kötbérfelelősség alóli kimentés feltételeit nem objektív alapon, a Ptk. 6:142. §-ban írt feltételek szerint, hanem felróhatósági alapon a régi Ptk. 246. § (1) bekezdése alapján értékelte, ezért mindkét jogerős ítélet eltér a kötbérfelelősség alóli kimentés feltételei körében az engedélyezés iránti kérelemben megjelölt, a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett Pfv.V.20.552/2023/5., a Pfv.V.21.339/2020/9., a Pfv.V.20.784/2021/6., a Pfv.V.20.666/2021/6. és a Pfv.V.20.068/2021/5. számú határozataitól.

[49] A Kúria Pfv.20.552/2023/5. számú határozatában azt állapította meg, hogy a felek között 2009. július 25-én jött létre vállalkozási szerződés, a felek jogviszonyára ezért a régi Ptk. szabályai irányadók. A régi Ptk. szabályai szerint elbírált ügyben a kötbérfelelősség alóli mentesülés tárgyában a régi Ptk. 246. § és 247. §-ai alapján hozott döntést, így a jelen és a kérelemben szereplő eljárásban az ügyszakosság nem állt fenn. Ezen ítélet nem szolgálhatott a felülvizsgálat engedélyezésének alapjául.

[50] A Kúria Pfv.21.339/2020/9. számú határozata azonban a felperes által felvetett jogkérdésre adott választ, arra mutatott rá, hogy a kontraktuális felelősséget egy önként, tudatosan átgondoltan vállalt szerződéses kötelezettségvállalás megszegése alapozza meg, amelynek a következménye a megszigorított objektivizált alapú kimentés (Ptk. 6:142. §).

[51] A Kúria Pfv.20.784/2021/6. számú ítéletében is úgy foglalt állást, hogy a Ptk. 6:142. §-ban foglalt rendelkezés kockázattelepítési szabálya a régi Ptk.-hoz képest szigorúbb kimentési szabályt tartalmaz: a felróhatósági elvtől elválló, ahhoz képest objektivizált mentesülést szabályoz.

[52] A Kúria Pfv.20.666/2021/6. számú ítélete szintén azt hangsúlyozta, hogy a jogalkotó a régi Ptk.-val szemben a Ptk. 6:186. § (1) bekezdés második mondatában kifejezetten rögzítette a kimentés lehetőségét, ugyanakkor a korábbi felróhatósági alapú felelősséggel szemben a kötelezett a kötbérfelelősség alól csak akkor mentesülhet, ha bizonyítja, hogy a szerződésszegést az ellenőrzési körén kívül eső olyan körülmény okozta, amely a szerződéskötéskor nem volt előrelátható és nem volt elvárható, hogy a körülményt elkerülje vagy a kárt elhárítsa.

[53] A Kúria Pfv.20.068/2021/5. számú ítéletében szintén azt fejtette ki, hogy az alperesek akkor mentesülhettek volna a kötbérfizetési kötelezettségük alól, ha a kötelezett szerződésszegését kimentette volna (Ptk. 6:186. § (1) bekezdés első mondata), ami a Ptk. 6:142. §-a szerinti mentesülési feltételek eredményes bizonyítását jelentette volna. E jogszabályhelyben felsorolt konjunktív feltételek közül akár egynek a nem teljesülése a kimentés sikertelenségét vonja maga után.

[54] A Kúria a fentiekre tekintettel a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet a fenti jogkérdésben engedélyezte.

[55] A felülvizsgálati kérelem érdemi elbírálása előtt a Kúria még az alábbiakra mutat rá.

[56] A felülvizsgálat engedélyezése a polgári eljárás elkülönülő, önálló kérelemre induló és a kérelem elbírálásával befejeződő szakasza, amelyet csak eredményessége esetén követ az eljárás felülvizsgálati kérelmen alapuló szakasza, a két kérelem közötti tartalmi összefüggés áll fenn (Kúria Pfv.VI.20.764/2020/3., megjelent: BH2020.366.). A Pp. 413. § (1) bekezdése és a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a Kúria a jogerős határozatot a felülvizsgálati kérelemben megjelölt megsértett jogszabályhely, az ott előadott jogszabálysértés, illetve a közzétett határozatától jogkérdésben való eltérés, valamint a kérelem jogi indokai által meghatározott keretek között vizsgálhatja felül (Kúria Pfv.I.20.748/2021/8.). A felülvizsgálat engedélyezése esetén a Kúria a jogerős ítéletet csak az eredményes engedélyezési okkal összefüggésben vizsgálhatja felül. A felperes felülvizsgálati kérelmét azonban nemcsak a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre, hanem egyéb jogszabálysértésre is alapította. Mivel az adott esetben a felülvizsgálat kivételes engedélyezésének a felperes által hivatkozott feltétele a felülvizsgálat megjelölt alapjától részben eltért, ezért a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem és a felülvizsgálati kérelem közötti közvetlen tartalmi összefüggés hiányában a Kúria a felülvizsgálati kérelemben megjelölt és az engedélyezési iránti kérelemben nem szereplő jogszabálysértéseket nem vizsgálhatta (Kúria Gfv.I.30.510/2022/2.; megjelent: BH2023.132.).

[57] Az érdemben vizsgálható felülvizsgálati kérelem alapos.

[58] A másodfokú bíróság abból indult ki, hogy az elsőfokú bíróság megalapozott döntést hozott, a bizonyítékokat megfelelően mérlegelte, azzal egyetértett {másodfokú ítélet [27] pontja}. Az eljárás bíróságok a felperesi kötbérkövetelésének elbírálása során a Ptk. 6:186. § (1) bekezdéséből indultak ki. Az elsőfokú bíróság az ítéletének [39] és [44] pontjában általánosságban rögzítette a kötbér alóli mentesülés Ptk. 6:142. §-ában felsorolt feltételeit is. Amikor azonban a kimentési okok bizonyítását vizsgálta, ítéletében már keveredtek a Ptk.

6:142. §-ban és a régi Ptk. 246. § (1) bekezdésében rögzített kimentési okok. Ez tűnik ki az ítélet indokolásából: a [41] pont szerint az alperesnek kellett azt bizonyítania, hogy a határidő teljesítése érdekében úgy járt el ahogy az az adott helyzetben általában elvárható; a [42] pont szerint a kötelezetti késedelem esetén jellemző a felelősség alóli kimentő körülmények bírói gyakorlata, a késedelem a közreműködőnek felróható ugyan, de nem határozható meg az a része, amelyért kizárólag ő felelős; a [44] pont szerinti érvelés a kötelezetti felelősség a késedelem bekövetkeztének okában; az [50] bekezdésben a kivitelezői késedelem felróhatósága alóli kimentő körülmény értékelése; az [51] bekezdés első mondatában említett felróhatóság vizsgálata; az [55] bekezdés szerint annak vizsgálata, hogy mind az alperes mind az alperessel szerződéses kapcsolatban állók úgy jártak-e el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható; az [56] bekezdés azon része, mely a késedelem felróhatósága alóli mentesülés szempontjából vizsgálta a közbeszerzési eljárás eredményeként kötött vállalkozási szerződést. Az elsőfokú bíróság hivatkozott az alperest „érdekkörén kívül” felmerülő akadályozó körülményről, anélkül, hogy megjelölte volna, melyik felelősségi rendszer alkalmazása körében vizsgálja ezt a körülményt {[41]}.

[59] A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság fenti indokolásával egyetértett. Érvelése szerint a járvány miatt bekövetkező műszaki chipek hiányát az alperessel szerződéses kapcsolatban álló gazdasági társaságok előre nem láthatták, a műszaki cikkek hiánya rajtuk kívül álló okból keletkezett. Ez a vizsgálati szempontrendszer azonban csak részben felel meg a Ptk. 6:142. §-ában írt kimentési feltételeknek. E szerint az alperesnek azt kellett volna bizonyítania, hogy a szerződésszegést (az objektív késedelmet) az ellenőrzési körén kívül eső, a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmény okozta, valamint nem volt elvárható, hogy a körülményt elkerülje vagy a kárt elhárítsa. E három feltételrendszerből a másodfokú bíróság ítéletének indokolása [38] pontjában csak azt vizsgálta, hogy előre nem látható körülmény okozta-e a szerződésszegést. A másik két feltétel teljesülésére nem tért ki a másodfokú bíróság.

[60] A fentiekre figyelemmel pusztán az volt megállapítható, hogy az eljáró bíróságok a felelősség alóli kimentést részben a régi Ptk. felróhatósági, részben az új Ptk. objektivizált feltételrendszere alapján vizsgálták. A Kúria hangsúlyozza: az értékelési szempontrendszerben annyira keveredtek egymással a felróhatósági és az objektivizált kimentési rendszer elemei, hogy emiatt alapos volt a felperes felülvizsgálati kérelme, a jogerős ítélet a megjelölt jogkérdésben eltért a Kúria Pfv.21.339/2020/9; a 20.784/2021/6; a 20.666/2021/6. és a 20.068/2021/5. számú ítéleteitől.

[61] A fent kifejtetekre tekintettel a jogerős határozat az ügy érdemére kiható módon jogszabálysértő, ezért azt a Kúria az elsőfokú ítéletre is kiterjedően hatályon kívül helyezte és az ügyben eljáró elsőfokú bíróságot a kereset tárgyában új eljárásra és új határozat hozatalára utasította azzal, hogy az új eljárást a perfelvételi szaktól kell lefolytatni [Pp. 424. § (3) bekezdés].

[62] A megismételt eljárásban a következőkből kell kiindulni: a vállalkozó a késedelmének kimentése céljából nem hivatkozhat sikerrel olyan akadályokra, amelyek a szerződés módosítása előtt merültek fel, és amelyekre tekintettel a szerződésmódosítás során a teljesítési határidő meghosszabbítását nem kezdeményezte, valamint olyan akadályokra sem hivatkozhat, amelyeket a felek a határidő meghosszabbítása során már figyelembe vettek (Kúria Pfv.V.20.909/2017/13; megjelent: EBD2014.P.14.) Ennek megfelelően a kimentési feltételek vizsgálatát a szerződésmódosítás (2021. június 30.) időpontjára vetítetten kell elvégezni. Az így megállapított időponthoz képest kell vizsgálni: a kimentés körében hivatkozott FCU berendezések beszerzése ebben az időpontban már valóban akadályba ütközött-e a Covid-19 járvány miatt bekövetkezett műszaki cikkek (chipek) hiánya miatt. Az előreláthatóság körében figyelembe kell venni, hogy a fokozódó világjárvány közepette kötött

szerződések esetén az észszerűen eljáró, adott piaci viszonyokat ismerő szakcégtől elvárható, hogy a szerződés megkötésének (módosításának) időpontjában számoljon a reális korlátozásokkal, a saját teljesítését negatívan befolyásoló körülményekkel, amelyek előre láthatósága kizárja a mentesülést. E körben vizsgálat tárgya lehet: az alperes alvállalkozója a szerződés módosításakor a beszerzési nehézségekről tudomással bírt-e (Kúria Pfv. 20.826/2021/2.). Amennyiben a beszerzési nehézségek már a szerződés módosításakor is fennálltak, lehetett-e arra számítani a vilájárvány miatt, úgy az alperes ellenőrzési körébe tartozott a vilájárvány okozta rendkívüli beszerzési nehézség.

[63] Amennyiben ebben az időpontban még az alperes ellenőrzési körén kívül eső, ekkor még előre nem látható ok volt a beszerzési nehézség, a Covid járvány miatti chiphány, úgy vizsgálni kell azt a feltételt is, hogy elvárható volt -e az alperestől: ezt a körülményt elkerülje vagy a kárt elhárítsa.

[64] Végül a kimentési feltételek fennállása esetén tisztázni kell: az milyen mértékű (hány nap) késedelem alól mentesíti az alperest.

[65] A megismételt eljárásban a perfelvétel során - a kereset esetleges felemelése esetén is - a fenti kérdésekben el kell végezni a szükséges anyagi pervezetést, továbbá fel kell hívni a fél figyelmét, ha a Pp. 317. § (1) bekezdés a) pontja alapján szakértő alkalmazása szükséges (például a mentesülési okként hivatkozott körülmény hány nap késedelmet okozott).

[66] A jogerős ítélet hatályon kívül helyezése folytán a Kúria csak a felülvizsgálati eljárásban felmerült perköltség és meg nem fizetett illeték összegét állapította meg, azok viselése, illetve megfizetése kérdésében az új határozatot hozó bíróság dönt [Pp. 424. § (4) bekezdés].

[67] A felperes teljes személyes illetékmentessége folytán le nem rótt illeték összege 614.995 forint az 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 50. § (1) bekezdés, valamint a 39. § (1) bekezdése alapján. A felperes és az alperes felülvizsgálati eljárási költsége az őket képviselő ügyvéd munkadíjából áll. A Kúria ezek összegét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja, valamint (5) bekezdése alapján határozta meg azzal, hogy az általános forgalmi adó összegét csak az alperes kérte felszámítani (Itv. 4/A. § (1) bekezdés), ezért a részére megállapított ügyvédi munkadíj az áfa-t is tartalmazza.

[68] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet tárgyaláson kívül bírálta el a Pp. 405. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó 376. §-a alapján.

[69] A végzés ellen a Pp. 407. § (1) bekezdés d) pontja alapján nincs helye felülvizsgálatnak.

Záró rész

Budapest, 2025.január 28.

Dr. Hajdu Edit s.k. a tanács elnöke, Dr. Darákné dr. Nagy Szilvia s.k. előadó bíró, Dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Osztovits András s.k. bíró

